

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Tilda Andén

Den nya konsumentköplagens betydelse för hästförsäljningen

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: David Dryselius

Termin: VT 2023

Innehåll

INLEDNING	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	6
1.3 Avgränsningar	7
1.4 Metod och material	7
1.5 Disposition	8
2. OM FEL	10
2.1 Fel enligt gamla och nya konsumentköplagen.....	10
2.2 Riskens övergång	11
2.3 Presumtionsregeln	11
2.4 Reklamation.....	12
2.5 Påföljder vid fel	13
2.6 Felbegreppet i häst	13
2.6.1 Kissing spines och andra ryggproblem.....	13
2.6.2 Hältor och lynnesfel	14
2.6.3 Veterinärbesiktningens roll för felbedömningen	15
2.6.4 Veterinärbesiktningen	16
3. OLIKA PERSPEKTIV PÅ DEN NYA LAGEN	19
3.1 Partsställningen	19
3.2 Näringsidkarperspektivet.....	19
3.3 Konsumentskyddsperspektivet.....	20
3.4 Djurskyddsperspektivet	21
4. ANALYS.....	23
5. SLUTSATS	25
KÄLLFÖRTECKNING.....	26

Summary

The old consumer sales act has been criticized by the horse industry for restricting traders in their possibilities of selling horses to consumers. The reason for this has been that horses in the eyes of the law are considered chattels, which means that the same rules applied to both horses and refrigerators. In the old law there was an assumption that any faults that occurred within the first six months was assumed to have been there before the passage of risk and therefor the seller's responsibility. The rule served as a type of guarantee, which is not a bad idea when it comes to other goods, but this regulation together with the general design of the law led to traders being very unwilling to do business with consumers.

In May 2022 a new consumer sales act entered into force, where the legislator introduced special rules when it came to the sales of animals. The new rules amounted to the possibility to agree not to include the assumption mentioned above and for horses with a price that exceeds one tenth of a price base amount, (5 250 SEK 2023) the assumption is automatically limited to six months. The new rules have extended the assumption to two years, hence the limitation. There's also a new rule which states the consumers duty to examine the horse before buying it, and faults that should have been detected in an examination cannot be complained about to the seller afterwards. The new legislations have influenced the traders' attitude towards doing business with consumers in a positive way.

One of the reasons the legislators had for changing the law was an animal welfare perspective. By adapting the law for buying and selling animals, the risk of litigations decreases. During litigations there have been issues where the buyer does not want to keep on paying for the expensive livery of a horse, causing suffering for the horse in question. Since the courts of Sweden usually have long processing times, the whole process from disagreeing on whether the horse has a fault or not to having a verdict can easily take up to a year or more. By decreasing the chances of litigations as a whole, the horse welfare automatically increases.

The purpose of this essay has been to analyze the new legislation to investigate whether it solves the problems the legislator aimed to solve. The conclusion is that the exceptions are a step in the right direction, and it has had a positive effect on the horse trade business, whilst also ensuring a good animal welfare. However, it would be desirable to regulate the selling of animals in a separate legislation since the consumer sales act as a whole is adapted to deal with goods that are not alive.

Sammanfattning

Den gamla konsumentköplagen har kritiserats av hästnäringen eftersom den har ansetts vara mycket hämmande för näringsidkares möjligheter att sälja hästar till privatpersoner. Detta eftersom en häst enligt lagen är en lös sak, och i den tidigare konsumentköplagen särskilde lagstiftaren inte levande djur från övriga varor. Vilket innebar att näringsidkarna fick en oskäligt tung bevisbörda om en konsument upptäckte fel på hästen inom sex månader. Sådana fel presumerades ha funnits redan vid riskövergången om inte näringsidkaren kunde bryta den presumptionen, eller om felet var uppenbart oförenligt med varans eller felets art. Eftersom hästen av naturen är föränderlig ledde bestämmelsen tillsammans med lagens övriga utformning till en stor ovilja att sälja hästar när konsumentköplagen var tillämplig.

I maj 2022 kom en ny konsumentköplag, där lagstiftaren införde en särreglering för försäljning av levande djur. Denna innebar en stor lättnad i näringsidkarens bevisbörda eftersom köpare och säljare numera kan avtala bort presumptionsregeln om djuret kostar över en tiondels prisbasbelopp, det vill säga 5 250 kr år 2023. Detta har lett till en positiv utveckling i näringsidkarens vilja att sälja hästar till privatpersoner.

Ett av skälen till lagstiftningen var också att regeringen ville se till att ett gott djurskydd säkerhetsställdes, något som har varit ett problem vid tvister som involverar hästar eftersom man som köpare i vissa fall inte ansett sig skyldig att stå för hästens ofta dyra löpande kostnader under tiden tvisten pågår. Eftersom vi i Sverige har ett domstolsväsende som ofta präglas av långa handläggningstider, har risken för misskötsel under tvist varit en stegrande risk.

Uppsatsens syfte har varit att analysera den nya lagstiftningen för att undersöka om den faktiskt uppfyller de syften regeringen hade som mål att uppfylla när de stiftade lagen och om lagen är ändamålsenlig.

Slutsatsen är att undantagen i den nya konsumentköplagen är ett steg i rätt riktning och att den har påverkat marknaden för försäljning av hästar på ett positivt sätt, för både köpare och säljare. Men en separat lagstiftning som är anpassad efter hästar i förlängningen är den bästa lösningen, eftersom lagen huvudsakligen är anpassad för varor som inte lever.

Inledning

1.1 Bakgrund

I maj 2022 kom en ny konsumentköplag, med syfte att modernisera och anpassa lagen efter de förutsättningar som finns idag. Lagstiftaren förstärkte även konsumentskyddet ytterligare genom att utöka reklamationsrätten till tre år (4 kap. 14 § 1 st konsumentköplagen 2022:260 (KKL)) samt utökade presumtionsregeln om ursprungligt fel från sex månader till två år (4 kap. 17 § KKL). Det innebär att konsumentens ställning kraftigt har stärkts men också ett sätt för lagstiftaren att försöka öka hållbarheten på varor.¹

Konsumentköplagen har sedan den kom på 90-talet behandlat levande djur på samma sätt som alla andra varor, till skillnad från sin systerlagstiftning konsumenttjänstlagen som helt utesluter arbete på, eller förvaring av levande djur i första paragrafen (1 § 2 st 1, 3 p. konsumenttjänstlagen (1985:716)). Att hästar inte har särskilts i konsumentköplagen har varit problematiskt för näringsidkare som handlar med hästar, eftersom det i gamla konsumentköplagen innebar att samma regler som användes för t.ex. kylskåp och andra döda ting, även skulle användas på hästar. Det innebar bland annat att fel som visade sig inom sex månader ansågs ha funnits redan vid riskövergången (20a § gamla konsumentköplagen (1990:932)). Vilket innebar en omvänd bevisbörda för näringsidkaren. Säljaren skulle i sådana fall bevisa att hästen inte haft skadan då hästen lämnade deras gård, vilket i många fall kan vara svårt. Detta då det rör sig om ett levande djur som tillbringar större delen av sitt dygn oövervakad i hage eller box och därför kan skada sig utan att ägaren vet om det.

Som nämnt ovan har lagstiftaren i den nya konsumentköplagen utökat presumtionsregeln till två år (4 kap. 17 § nya KKL). Men i samband med att skyddet utökats för konsumenterna har specialregleringar införts för levande djur. För dessa gäller inte den utökade presumtionsregeln. I stället gäller sex

¹ Prop. 2021/22/85 s. 1

månader (4 kap. 18 § KKL) och om djuret överstiger ett värde av en tiondelsprisbasbelopp (5 250 kr för 2023²) kan man avtala bort presumtionsregeln (4 kap. 18 § 2 st KKL). Lagstiftaren har även infört en paragraf som stadgar konsumentens undersökningsplikt (4 kap. 19 § KKL), vilken ytterligare stärker näringsidkarens ställning i förhållande till konsumenten. Det är den här förändringen som uppsatsen utgår från.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur den nya lagstiftningen har påverkat försäljningen av hästar, samt om den nya regleringen i praktiken är användbar och går att tillämpa på det sätt som är tänkt. I och med att regeringen genomförde förändringen tog lagstiftaren också med ett djurvälståndsperspektiv, med ett förtydligande om att djurskyddslagstiftningen alltid är tillämplig vid försäljning av levande djur. Ett stadgande som lagstiftaren motiverar genom att köpare enligt köplagen har vårdplikt över den vara man köpt, vilken även är gällande i förhållande till konsumenter.³ Eftersom vårdplikten är gällande även vid köp av levande djur och bestämmelser om djurskydd saknas i den civilrättsliga lagstiftningen ville regeringen förtydliga djurskyddslagens tillämplighet i de situationer då tvist uppstår mellan näringsidkare och konsument, för att säkerhetsställa en god djurhållning även då tvist uppstår.⁴ Det är således en typ av målsättningsstadgande men också ett ställningstagande för djurens bästa.

För att uppnå uppsatsens syfte har jag utgått från tre frågeställningar:

- Har den nya regleringen potential att påverka hästförsäljningen på ett positivt sätt?
- Har den nya regleringen förmåga att bli användbar utifrån lagstiftarens syfte?

² <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/09/prisbasbelopp-for-2023-faststallt/>

³ SOU 1984:25 s. 235 & prop. 1989/90:89 s. 158

⁴ Prop. 2021 22/85 s. 219

- Kan den nya regleringen tillföra något för hästarnas välfärd?

1.3 Avgränsningar

Jag har valt att bara behandla köp av ridhästar inom ramen för den nya konsumentköplagen i den här uppsatsen, eftersom både tid och utrymme är allt för begränsat för att skriva en uppsats om samtliga djur som omfattas av den nya lagstiftningen. Anledningen till att endast ridhästar behandlas inom uppsatsen är att försäljningen av trav- och galopphästar skiljer sig mycket åt från försäljningen av ridhästar. Detta då trav- och galopphästar ofta säljs i andelar, leasas ut till tränare och vid försäljning genomgår andra undersökningar än vad vanliga ridhästar gör. Det är även allt för omfattande att diskutera annan internationell eller nationellt tillämplig lagstiftning eftersom uppsatsens syfte är att huvudsakligen undersöka den nya konsumentlagstiftningen. Jag kommer också att avgränsa mig till faktiska fel när jag talar om fel i häst, rättsliga fel kommer således inte heller att avhandlas inom ramen för uppsatsen.

1.4 Metod och material

Metoden som lämpar sig bäst för min uppsats är den rättsdogmatiska metoden. Jag har använt den för att göra en rättsvetenskaplig analys för att tolka och applicera rättsreglerna⁵. Metoden är en utav de vanligaste inom rättsvetenskapen då den är objektiv och systematisk och därigenom skapar en ordnad struktur, i vilken man kan förstå rättsliga problem. Den lämpar sig även väl för att undersöka ny lagstiftning eftersom man genom sin användning av befintliga rättskällor och rättsprinciper kan säkerhetsställa att tolkningen man gör av lagen är förenlig med rättssystemet i övrigt.⁶

Jag kommer även använda källor som står utanför juridiken, för att ge läsaren en djupare förståelse för hur sammanhanget i vilken reglerna tillämpas i

⁵ Nääv och Zamboni, Juridisk metodlära s. 25

⁶ Nääv och Zamboni, Juridisk metodlära s. 21-22

ser ut. Bland annat artiklar av veterinärer och andra praktiker.

Den här typen av analys ligger inom ramarna för rättsanalytisk metod, som ju innebär att man undersöker en rättslig fråga från olika perspektiv som ligger utanför de klassiska rättskällorna. Den skiljer sig från den rättsdogmatiska metoden eftersom den inte begränsar tolkningen och tillämpningen till rättskällor utan även till källor som traditionellt sett ligger utanför juridiken.⁷ Detta för att belysa dels de fördelar den nya regleringen fört med sig, dels de problem som kvarstår ur hästnäringens perspektiv.

Problemet med ny lagstiftning är den stora avsaknad av praxis och doktrin som råder. Sedan tidigare är dessutom ämnet hästjuridik inte särskilt välskrivet om. Det material jag har att utgå från som juridisk källa är därför huvudsakligen förarbetena till den nya konsumentköplagen. Samt en av få böcker som skrivits inom ämnet hästjuridik "Hästen samhället och lagen" skriven av Lars Deckeman. Boken av Deckeman är förvisso skriven 1994, men tillkom efter det att den gamla konsumentköplagen samt nuvarande köplagen trätt i kraft, därför är boken fortsatt relevant eftersom felbegreppet inte omdefinierats i den nya lagen. För att ge en djupare förståelse till vilket sammanhang som den nya lagen verkar i har jag även valt att ta med artiklar från veterinärer och praktiker, men även från verksamma jurister inom området för s.k. "Hästjuridik". Det artiklarna från praktiker inom hästnäringen tillför är att dom hjälper mig konkretisera de problem som lagstiftningen för med sig i praktiken. Det är ett nödvändigt perspektiv för att uppsatsen överhuvudtaget ska bli relevant.

1.5 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fem kapitel. Ett inledande kapitel där jag går igenom bakgrund, syfte och frågeställning, avgränsningar samt metod och material.

Det andra kapitlet börjar med en kort inledning där bakgrunden till lagändringen går igenom översiktligt. Därefter diskuterar jag felbegreppet i konsu-

⁷ Sandgren, TfR 2005 s. 654-656

mentköplagen, när felreglerna blir tillämpliga och vilka påföljder som är aktuella. Jag övergår därefter till att gå igenom några av de vanligaste felen i häst vid tvistemål.

Det tredje kapitlet består av en redogörelse för dom olika perspektiven och partsställningen mellan näringsidkare och konsument, i det här kapitlet görs även till viss del en löpande analys.

Det fjärde kapitlet består utav min analys, vilken följs av ett kort femte kapitel som består av min slutsats.

2. Om fel

Inledning

För att bäst uppfylla uppsatsens syfte behöver det redogöras dels för hur rättsläget och tillämpningen av lagen såg ut innan förändringen, dels hur den ser ut idag efter att den nya lagstiftningen trätt i kraft. Detta för att på ett pedagogiskt sätt lyfta fram de problem som ledde fram till den nya lagstiftningen, samt de problem som fortfarande kvarstår trots ändringen.

Anledningen till att man valde att särreglera köp av levande djur var just de problem som uppstår när ett levande djur jämföras med andra varor, för i konsumentköplagens mening (både den gamla och den nya) är en häst en vara, detta då den i lagens mening är en lös sak. De problem som uppstår när man försöker tillämpa en lagstiftning anpassad för varor som inte är i ständig förändring så som en häst är, är alltså anledningen till varför lagstiftaren valt att införa den särreglering som återfinns i den nya konsumentköplagen.⁸

2.1 Fel enligt gamla och nya konsumentköplagen

En vara anses felaktig om den avviker från vad parterna avtalat om (16 § 1 st och 14 § 3 st. 1 p gamla KKL, 4 kap. 1 § 1 st, och 4 kap. 5 § nya KKL). Den ska också i fråga om art, beskrivning, kvalitet och funktionalitet överensstämma med avtalet (4 kap. 1 § 1 st nya KKL). Lydelsen är något annorlunda än gamla konsumentköplagens men har i stort sett samma innebörd. Den gamla konsumentköplagens formulering nämner man att art, kvalitet och andra egenskaper ska stämma överens med vad som följer av avtalet (14 § 1 st gamla KKL). Om avtalet inte reglerar det ställer 14 § 2 st gamla KKL och 4 kap. 2 § nya KKL upp krav kring varans beskaffenhet. Varan ska vara ägnad för de ändamål för vilka varor av samma slag i allmänhet används (14 § 2 st 1p. gamla KKL, 4 kap. 2 § 2 st 1 p. nya KKL). Härefter skiljer sig formuleringarna åt, där lagstiftaren i den nya lagen har förtydligat

⁸ Prop. 2021/22:85 s. 205

näringsidkarens ansvar vid marknadsföring och skyldighet att lämna bruksanvisning och andra anvisningar när så krävs (4 kap. 2 § 2–4 p. nya KKL). Dessa bestämmelser är inte relevanta för hästköp och jag kommer därför inte att gå in djupare på dessa. Den del av den nya bestämmelsen som är relevant är den som presenterats ovan. Kraven som uppställs för fel i vara har inte förändrats nämnvärt i den nya konsumentköplagen.

2.2 Riskens övergång

För att kunna göra en felbedömning är riskövergången central.

Riskövergången sker när varan avlämnats. Avlämnandet anses ha skett när säljaren gjort varan tillgänglig för avhämtning och köparen fått varan i sin besittning. Om köparen anlitar transportör anses varan ha kommit i köparens besittning då varan överlämnats till transportören (6 § gamla KKL, 2 kap. 3 § nya KKL). Om konsumenten däremot anlitar en transportör som näringsidkaren erbjuder transport med, men som inte ingår som en del i köpet, anses varan inte avlämnad förrän köparen fått varan i sin omedelbara besittning (6 § gamla KKL, 2 kap. 3 § nya KKL).

Bestämmelsen för avlämnande ser likadan ut i den nya konsumentköplagen som den gjorde i den gamla. Vid hästköp är det vanligt att köparen själv hämtar hästen, eller att man anlitar en transportör. Riskens övergång sker i det fallet från och med den tidpunkt då köparen lastar hästen på sin transport. Det är relativt ovanligt att säljaren ombesörjer transporten, men samarbete med transportörer kan förekomma. Riskens övergång anses då ske då hästen lastas av säljarens transport, eller den transport som säljaren erbjudit som fraktoalternativ i köparens stall.⁹

2.3 Presumptionsregeln

Regeln om att ett fel alltid anses ha funnits vid riskövergången var i den tidigare lagstiftningen begränsad till sex månader (20a § gamla KKL). I den

⁹ Deckeman, Hästen samhället och lagen s. 24–25

nya lagstiftningen har lagstiftaren utökat den presumtionen till två år (4 kap. 17 nya KKL). Den här regeln är det som vanligen benämns som ”presumtionsregeln” när man diskuterar konsumentköplagen. Det lagstiftaren har gjort är att vid hästköp begränsa presumtionen till sex månader (4 kap. 18 1 st § nya KKL) och om hästen överstiger en tiondels prisbasbelopp (5 250 kr 2023¹⁰) kan köpare och säljare avtala bort presumtionsregeln helt och hållet (4 kap. 18 § 2 st nya KKL).

Anledningen till att lagstiftaren valt att begränsa presumtionsregeln när det kommer till just levande djur, är att djur är levande varelser under ständig förändring. Dom påverkas ständigt av sin omgivning och miljö, i en mycket högre utsträckning än vad vanliga varor gör. Då näringsidkaren har mycket liten insyn i vilken miljö djuret befunnit sig i efter avlämnandet ansåg lagstiftaren att det fanns anledning att begränsa regeln till sex månader.¹¹ Anledningen till att lagstiftaren införde möjligheten att helt avtala bort presumtionsregeln vid köp av dyrare levande djur (<5 250 kr 2023) var att den tidigare presumtionsregeln sågs som problematisk av näringsidkarna. Lagstiftaren ansåg också att en sådan möjlighet skulle göra lagen mer ändamålsenlig för köp av levande djur och förhoppningen var att se ett minskat antal tvister och därigenom en ökad djurvälstånd. Konsumentperspektivet ansågs ha uppfyllts genom att presumtionsregeln inte automatiskt föll bort vid köp av levande djur, utan behövde avtalas bort.¹²

2.4 Reklamation

För att en konsument ska kunna göra ett fel gällande gentemot säljaren måste köparen göra en reklamation (23 § 1 st gamla KKL, 5 kap. 2 § 1 st nya KKL). En reklamation anses alltid ha gjorts i rätt tid om den görs inom två månader från det att köparen upptäckt, eller borde ha upptäckt felet (23 § 2 st gamla KKL, 5 kap. 2 § 2 st nya KKL). Reklamationsrätten kvarstår i tre år om köpare

¹⁰ <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/09/prisbasbelopp-for-2023-faststallt/>

¹¹ Prop. 2021/22:85 s. 204-205

¹² Prop. 2021/22:85 s. 215

och säljare inte avtalat om längre tid genom garanti eller annan utfästelse (23 § 3 st gamla KKL, 4 kap. 14 § 1 st, 5 kap. 2 § 2 st nya KKL).

2.5 Påföljder vid fel

Påföljderna konsumenten kan kräva vid fel i varan är avhjälpande, omleverans, prisavdrag eller ersättning för att avhjälpa felet eller häva köpet. Konsumenten får dessutom kräva skadestånd (22 § gamla KKL, 5 kap. 1 § nya KKL).

Skadeståndet omfattar ersättning för utgifter, inkomstförlust och annan förlust (32 § gamla KKL, 6 kap. 3 § nya KKL). Paragrafens första del stadgar att konsumenten har rätt till ersättning för utgifter som föranleds av felet. Sådana utgifter kan i fall då det gäller hästar omfatta stallhyra, foderkostnader, veterinärkostnader samt andra liknande löpande kostnader man har som hästägare¹³.

Som syns ovan har reglerna om påföljder vid fel i varan inte förändrats i den nya konsumentköplagen, utan endast bytt plats.

2.6 Felbegreppet i häst

För att förstå den nya lagstiftningen och kontexten den verkar i behövs det en grundläggande förståelse för vad som egentligen avses när man pratar om fel i häst. En häst är en lös sak och är därför i konsumentköplagens mening en vara (1 kap. 2 § 11 st nya KKL). Eftersom en häst är en levande varelse är detta felbegreppet mer svårdefinierat än för exempelvis kylskåp och andra döda ting. Nedan följer en kort presentation av dom vanligaste felen som leder till tvistemål efter köp.¹⁴

2.6.1 Kissing spines och andra ryggproblem

Det som kallas för kissing spines är enkelt förklarat överridande tornutskott i hästens rygg som upptäcks med hjälp av röntgen.¹⁵ Kissing spines (KS)

¹³ Prop. 1989/90:89 s. 134

¹⁴ Deckeman, *Fel i häst*, s. 43, Ny Juridik, 2:09

¹⁵ Jeffcott L.B. Disorders of the thoracolumbar spine of the horse – a survey of 443 cases. *Equine vet. J.* (1980), 12 (4), s. 197-210

kan orsaka smärta samt försämra hästens ridbarhet och i värsta fall omöjliggöra ridning. Det tros dock vara en stor andel av våra sporthästar idag som vid röntgen skulle uppvisa den här typen av fel, men som inte har några kliniska symptom. Detta beror på att en häst som tränas och rids på ett korrekt sätt inte nödvändigtvis behöver lida av sin diagnos, men hos andra individer kan det ge upphov till utdömning av veterinär. En häst med en på röntgen sett stor avvikelse kan leva helt symptomfritt, samtidigt som en annan häst som till synes har en väldigt liten avvikelse kan vara helt oridbar och uppvisa kraftiga smärtsymtom som omöjliggör ridning.¹⁶

Att det är en vanlig diagnos råder det alltså inga tvivel om, men i vilka situationer kan man säga att diagnosen utgör ett fel? Den frågan är ungefär lika lätt att besvara som frågan om hur långt ett snöre är, eftersom det varierar mycket från situation till situation. Eftersom det inom diagnosen varierar mycket från individ till individ hur denne påverkas av sin avvikelse, får man se till det enskilda fallet för att avgöra om det omfattas av det felbegrepp som avses i konsumentköplagen. Vad som i alla fall kan konstateras är att det inte är tillräckligt med enbart röntgen för att man som köpare ska kunna påvisa fel hos hästen, eftersom det inte bevisar att hästen är behäftad med ett fel. Som köpare måste man även visa på att fyndet inte är förenligt med det syfte man införskaffat hästen för, samt att avvikelsen faktiskt har relevans och orsakar dom symptom man påstår sig ha problem med.¹⁷ Detta görs enklast genom att en veterinär bedövar området i ryggen och därefter låter hästen genomgå ett ridprov eller annat arbetsprov, vid vilket hästen bör visa en väsentligt förbättring från tidigare för att man som köpare ska kunna visa att diagnosen faktiskt utgör ett sådant fel som avses i lagen och som utlöser dom påföljder man som köpare har rätt till vid fel i varan.¹⁸

2.6.2 Hältor och lynnesfel

¹⁶ Phillips, *Kissing spines in horses: what all horseowners need to know*, Horse and Hound, 2023

¹⁷ Svea hovrätt, dom 2016-12-16, mål nr T 393-16

¹⁸ Deckeman, *Fel i häst*, s. 47

Andra fel som är vanligt förekommande är hältor och s.k. ”lynnesfel”. Hältor är ett vitt begrepp som omfattar många olika typer av skador, varav alla självfallet inte kan räknas som fel i lagens mening, t.ex. rena olycksfallsskador, spiktramp, hovbölder eller plötsliga benbrott. Dom skador man oftast ser i tvister är därför olika typer av led- och senskador, som ofta är ett resultat av en längre tids felbelastning, på grund av till exempel felaktig träning, för hård belastning eller annan felaktig hantering. Problemet med dessa skador är att dom också kan uppstå akut och det kan vara svårt för en veterinär att bedöma när skadan har uppstått.¹⁹ Lynnesfel är en av dom mest förekommande felpåståendena, men också en av dom svåraste påståendena att vinna framgång med. Detta beror på att häst och ryttare måste passa tillsammans som ekipage, det gör att en amatörryttare som köper en häst som tävlat svår klass internationellt inte är garanterad samma framgångar som den tidigare haft, om ryttarens kunskapsnivå inte matchar hästens. Det kan leda till att hästen, som är van vid en mycket skickligare ryttare kan börja protestera, något som kan uppfattas som istadighet från den ryttare som köpt hästen, när det i själva verket handlar om köparen tillika ryttarens egen otillräcklighet. Varför det kan vara mycket svårt att få igenom t.ex. en hävning eller annan påföljd genom att hävda att hästen har lynnesfel.²⁰

2.6.3 Veterinärbesiktningens roll för felbedömningen

Veterinärbesiktningen kan användas som utgångspunkt för i vilket skick hästen befann sig i vid tillfället då köpet ägde rum, och är även den sista dokumentation som säljaren har att utgå ifrån i händelse av en eventuell tvist, eftersom hästen efter en veterinärbesiktning relativt omgående brukar flytta till sin nya ägare. Veterinärbesiktningen görs i så nära anslutning till köpet som möjligt för att som köpare försäkra sig om att hästen man får med sig hem vid tillfället är utan veterinära anmärkningar.²¹

Något som är mycket viktigt att poängtera är att en häst som ”går igenom

¹⁹ Agria, 2021, *Senskador hos hästar* och Agria, 2011, *Infektion eller inflammation i hästens leder*

²⁰ Deckeman, *Fel i häst*, s. 48

²¹ Deckeman, *Hästen samhället och lagen* s. 14–15

besiktningen” inte garanterat är felfri, besiktningen är endast en veterinärs bedömning av hästens skick den aktuella dagen för besiktningen. En veterinärbesiktning skiljer sig därför mycket från t.ex. en bilbesiktning, då man inte kan använda veterinärbesiktningen som en garanti för att hästen är fri från fel vid besiktningstillfället. I stället ger den snarare en ögonblicksbild av hästens medicinska status vid tillfället för besiktningen. Denna kan användas som utgångspunkt vid senare tvist, men är inte ensam tillräcklig som bevisning²².

2.6.4 Veterinärbesiktningen

Hur går då en veterinärbesiktning till? Som vi ovan konstaterat så utgör den en mycket viktig utgångspunkt för felbedömningen vid en eventuell tvist. Man brukar skilja på s.k. gårdsbesiktningar och klinikbesiktningar. En gårdsbesiktning görs hemma på gården och är därför ofta en mindre ingående undersökning av hästen, men som ändå ger en god bild av hästens allmäntillstånd eftersom grunden i en gårdsbesiktning är densamma som vid en klinikbesiktning. Det som skiljer dem båda åt är att vid en klinikbesiktning finns möjligheten att direkt utföra mer djuplodade undersökningar vid eventuella veterinära fynd under besiktningens gång, men vid en gårdsbesiktning kan sådana fynd leda till att dessa kompletterande undersökningar i stället får skjutas upp till ett senare tillfälle.²³

En vanlig besiktning ser ut som följer:

Säljaren börjar med att visa hästen på rakt spår och hårt underlag, med så mycket frihet för huvudet som möjligt för att veterinären ska ges en uppfattning om hur hästen rör sig. Det hårda underlaget syftar till att synliggöra eventuella tydliga hältor tidigt.

Efter att ha visat hästen på det hårda underlaget går man vidare till ett rörelseprov, där säljaren visar veterinären hur hästen rör sig. Vanligen görs detta genom att säljaren longerar hästen, men i vissa fall kan det även ingå

²² Nordin, *Veterinär gör riskbedömningen – du avgör köp*

²³ Nordin, *Köpebesiktning – viktigast för säljaren*, 2012

rid- eller körprov.

När veterinären fått en uppfattning om hur hästen rör sig utför denne ett s.k. böjprov, där veterinären böjer en eller flera av hästens leder under en minut, för att sedan direkt efteråt titta på hästen under rörelse och se den eventuella påverkan som provet orsakat. Veterinären antecknar sedan den grad av reaktion som hästen visat på böjprovet. Vad som kan vara viktigt att tillägga här är att i stort sett alla hästar reagerar på böjprov, oavsett om dom är friska eller ej, det veterinären letar efter vid ett böjprov är således hur länge reaktionen kvarstår, inte att hästen reagerar på böjprovet.

På detta följer sedan en undersökning av hela hästen, veterinären börjar med att titta på hästen för att se om något avviker, t.ex. ett ökat nosflöde eller andra avvikelser som kan ses med blotta ögat. Vid struphuvudet på hästen kan veterinären göra en s.k. hostprovokation, hästar med slem i sina övre luftvägar brukar reagera genom att hosta vid en sådan provokation, resultatet noteras oavsett i besiktningsprotokollet. Veterinären använder sedan händerna för att palpera hela hästens kropp, muskulatur, senor och leder palperas mer i detalj och varje ömhet, svullnad och avvikelse noteras i detalj av veterinären. I slutet av undersökningen tittar veterinären även på ögon och tänder lite mer ingående och veterinären lyssnar på hjärta och lungor.

Har veterinären i något skede av besiktningen hittat något som avviker från det normala kan denne därefter ge råd om eventuella kompletterande undersökningar, vilka varierar beroende på avvikelsen som hittats.²⁴ Vid köp av lite dyrare hästar brukar köpare emellertid välja att besiktiga hästen på klinik för att kunna göra djupare undersökningar i direkt anslutning till den grundbesiktning som veterinären även kan göra hemma på gården. Det har även blivit populärt att röntga hästen oberoende av eventuella fynd som en veterinär gör, vilket inte är en garanti för att hästen är frisk, eftersom bilderna man tar vid röntgen är tvådimensionella och

²⁴ SLU Universitetsdjursjukhuset, *Besiktning av häst inför köp och försäljning*, 2022

hästen är tredimensionell. Röntgen är således inte en garanti för att hästen inte har några defekter, utan kan tvärtom leda till en falsk trygghet för köparen som tror att denne köpt en häst som är ”fri på röntgen” men som kanske ändå lider av en skada som inte syns på röntgen, t.ex. mjukdelsskador eller skador som endast syns i en viss vinkel.²⁵

²⁵ Nordin, *Köpebesiktning- viktigast för säljaren*, 2012

3. Olika perspektiv på den nya lagen

Inledning

För att ta reda på hur den nya lagen har påverkat hästnäringen behöver vi gå lite djupare in i dom olika perspektiv som är centrala; näringsidkarperspektivet, konsumentperspektivet och djurskyddsperspektivet.

Dom här perspektiven är nödvändiga för att redogöra för dom många lager som den nya lagstiftningen påverkar, både positivt och negativt.

3.1 Partsställningen

I konsumentköplagen betraktas konsumenten som den svagare parten och därmed skyddsvärd gentemot sin starkare part näringsidkaren (1 kap. 1 § nya KKL). Dock är dom här parterna vid hästköp oftare mer jämbördiga än vid andra köp. Detta beror på att många som räknas som näringsidkare i civilrättslig mening inom hästnäringen i själva verket bedriver sin verksamhet som en hobby. Det gör att det övertag som en näringsidkare anses ha gentemot en konsument blir betydligt mindre vid hästköp än vid vanliga köp som en konsument gör hos till exempel en elektronikkedja.²⁶

3.2 Näringsidkarperspektivet

För näringsidkare som tidigare dragit sig för att sälja till konsumenter på grund av konsumentskyddslagstiftningen är den nya lagstiftningen ett positivt steg i rätt riktning. Anledningen till att näringsidkare tidigare dragit sig för att sälja just till privatpersoner är att den tidigare konsumentköplagen inte skilt på levande djur från andra varor och därför placerat näringsidkaren i en situation där risken att sälja till privatpersoner har varit mycket högre än att sälja till andra näringsidkare.²⁷ Risken för att hamna i långa och kostsamma rättsprocesser, där dessutom hästen riskerar att fara illa då en köpare som inte längre är nöjd med hästen, inte heller vill stå för dom höga kostnader som det innebär att ha häst. Det har avskräckt många näringsidkare från

²⁶ Motion 2020/21:3620, *Köp och försäljning av häst och levande djur i konsumentköplagen*

²⁷ Hippson, *Det innebär den nya konsumentköplagen vid försäljning av hästar*, 2022

att sälja till konsumenter²⁸. Detta då säljaren utöver att riskera att få tillbaka hästen och tvingas betala tillbaka köpeskillingen dels får tillbaka en häst som inte längre kan säljas för det värde den tidigare hade, dels att man kan tvingas stå för dom kostnader som köparen haft för hästens uppehälle. Då bara dom fasta månadskostnaderna uppgår till flera tusen kronor och ett besök hos veterinären potentiellt kan kosta tiotusentals kronor är det inte ens om man som näringsidkare vill sätta sig i om man kan undvika det. Att dom flesta näringsidkare som bedriver uppfödning med försäljningsverksamhet dessutom ofta inte är så insatta i lagstiftningen utan i stället är specialiserade på att ta fram sporthästar för just den gren som dom specialiserat sig på hjälper inte heller till. Vad som ytterligare spätt på rädslan för att sälja till konsumenter är att många näringsidkare inom hästnäringen faktiskt misstolkat den gamla lagen och trott att den inneburit att presumtionsregeln var gällande i upp till två år, detta eftersom en del blandat ihop presumtionsregeln med reklamationsregeln. Den gamla konsumentköplagen har alltså agerat bromskloss i marknaden för hästförsäljning, eftersom den inte varit anpassad för handel med levande djur²⁹.

Med den förändring som nu ägt rum och särregleringen som gör att det nu är möjligt att avtala bort presumtionsregeln, gör att attityden förändrats. Näringsidkare känner sig tryggare att sälja till privatpersoner då bevisbördan placeras på den part som bäst kan bevisa att ett fel faktiskt funnits vid riskövergången eftersom det är den parten som har hästen i sin vård.³⁰

3.3 Konsumentskyddsperspektivet

Att den nya lagstiftningen har försämrat konsumenters rättigheter när det kommer till hästköp går knappast att förneka. Men med tanke på dom fördelar som den nya lagstiftningen för med sig bör konsumenten på sikt gynnas

²⁸ SVT, *Det finns oseriösa hästköpare*, 2019

²⁹ Hästnäringens Nationella Stiftelse, *Konsumentköplagen och levande djur*, 2020

³⁰ SWB, *Nya konsumentregler vid försäljning av hästar*, 2022

av lagstiftningen. Detta eftersom den gamla lagstiftningen hämmade hästhandeln genom att näringsidkare drog sig för att sälja till konsumenter³¹, vilket ledde till ett minskat utbud, men med en oförändrad efterfrågan, vilket i sin tur påverkade priset för konsumenterna negativt. När nu attityden hos näringsidkare förändras i en positiv riktning, i och med att deras ställning stärkts, så har det potential att leda till ett ökat utbud och därigenom fördelaktigare priser för konsumenten. För egen del så hoppas jag att den enskilde konsumenten tar hänsyn till motivet bakom att deras rättigheter inskränks. Målet att förbättra hästarnas välfärd bör ses som en fördel även för den enskilde då hästköpare förhoppningsvis sätter hästens välfärd framför sina egna möjligheter att stämma en säljare för fel.

3.4 Djurskyddsperspektivet

Vi har ju ovan konstaterat att den nya lagsstiftningen har påverkat attityden och viljan att sälja till konsumenter på ett positivt sätt hos näringsidkare. Men förutom att få till en bättre fördelning näringsidkare och konsument emellan så var det andra skälet som regeringen lyfte fram när dom lade fram förslaget till den nya lagstiftningen att den skulle säkerhetsställa ett gott djurskydd.

Regeringen föreslår dessutom att det införs vissa särskilda regler vid konsumentköp av levande djur. Syftet är att få till stånd en mer ändamålsenlig ordning för både näringsidkare och konsumenter samt bidra till en god djurvälstånd och respekt för djur vid sådana köp.³²

Frågan är då; kommer den nya lagstiftningen faktiskt tillgodose ett gott djurskydd, eller är det bara ett tomt målsättningsstadgande ?

Vad som direkt kan konstateras är att lagstiftningen har potential att leda till

³¹ Nordin, *Köpebesiktning- viktigast för säljaren*, 2012

³² Prop. 2022 22/85 s.1

färre tvister konsumenter och näringsidkare emellan då skyddet för konsumenterna har försvagats. Det bör i sin tur leda till att dom tvister där konsumenter gör rena chansningar eftersom dom ”inte har något att förlora” på att ta upp tvisten till prövning kraftigt bör minska då bevisbördan nu är placerad på konsumenten i dom fall köpare och säljare valt att avtala bort presumtionsregeln. Dock är det svårt att säga hur många av tvisterna som faktiskt har bestått utav den här typen av chansningar och om det överhuvudtaget har förekommit i någon större utsträckning, men även vanliga tvister bör minska eftersom det på grund av hästens natur kan vara svårt att bevisa att ett fel varit ursprungligt.

Oavsett om orsaken till tvisterna är att oseriösa konsumenter som stämmer på ren chans, eller om det beror på att konsumenten inte längre är i en stark ställning där det nästan är omöjligt att förlora på grund av presumtionsregeln så är en minskning av antalet tvister tveklöst en förbättring för dom hästar som slipper ”hänga i luften” och riskera misskötsel³³ under tiden en tvist pågår. Dock kan det än så länge bara spekuleras kring hur lagstiftningen i praktiken kommer att fungera, eftersom det i skrivande stund inte hunnits tas upp till prövning ens i underrätterna.

Det som dock kan sägas är att lagstiftaren genom att plocka in bestämmelsen i lagen gör en tydlig markering; både som köpare och säljare är du skyldig att följa djurskyddslagstiftningen, även om det råkar vara så att hästen du köpt är behäftad med fel. En sådan markering är principiellt viktig, eftersom den understryker hästägarens ansvar, även i situationen när man önskar häva sitt köp.

³³ Prop. 2021 22/85 s. 219

4. Analys

Har den nya regleringen potential att påverka hästförsäljningen på ett positivt sätt?

Det är en stor och komplex fråga, som inte kan besvaras i sin helhet inom ramarna för den här uppsatsen. Det är dessutom för tidigt för att kunna göra en ordentlig utvärdering utav lagstiftningen då den ännu inte hunnit tillämpas i praktiken. Det man kan säga är att den haft en önskvärd inverkan på näringsidkares vilja att sälja häst till privatpersoner, då en näringsidkare inte längre behöver känna att en sådan affär har potential att bli orimligt betungande. Den nya regleringen har med andra ord stor potential att skapa den förbättring som näringsidkarna länge har efterlyst och har därigenom potentiellt löst det problem som dom tidigare drogs med när det kom till konsumenters köp av häst.

Kan den nya regleringen tillföra något för hästarnas välfärd?

Regleringen har potential att påverka hästarnas välfärd på ett positivt sätt eftersom tvisterna som involverar hästköp i och med lagändringen bör minska. En minskning av antalet tvister är inte bara bra ur hästarnas välfärdsperspektiv, utan även för marknaden i stort då en hög tvistemålsrisk påverkar marknaden på ett negativt sätt. Möjligheten för att uppfylla det höga krav på djurskydd som vi har i Sverige är hög i och med den förmodade tvisteminskningen. Vilket bör ha en positiv verkan på hästarnas välfärd.

Har den nya regleringen förmåga att bli användbar utifrån lagstiftarens syfte?

Frågan om regleringen är användbar är svår att besvara innan den faktiskt har tillämpats, men sett till utformningen och hur lagstiftaren valt att fördela ansvaret köpare och säljare emellan är utsikterna goda för att lagstiftningen ska kunna uppfylla sitt tänkta syfte. Dom problem som lagen framförallt har löst är dels näringsidkarnas problem med att behöva driva onödiga processer i ett orättvist underläge och dels problemet med hästarnas välfärd under den

typen av processer. Detta då lagen troligtvis kommer leda till en generell minskning av antalet tvister.

5. Slutsats

Trots att lagstiftningen är ett stort steg i rätt riktning finns det fortfarande en del kvar att göra. Undantagsregler för levande djur är ett bra första steg, men i förlängningen hade en särreglering för levande djur varit det absolut bästa. En särreglering hade varit det mest ändamålsenliga sättet att undanröja dom problem som uppstår när man försöker passa in en levande varelse i en lag för döda ting. En sådan lag hade kunnat vara gemensam för både konsumentköp och övriga köp, då det är lagtekniskt möjligt att i en sådan lag inkorporera vissa skyddsbestämmelser för konsumenter som vid vanliga köp är dispositiva men som vid konsumentköp blir tvingande.

Den nya lagstiftningen är dock både ändamålsenlig och användbar trots den förbättringspotential som kvarstår.

Källförteckning

Tryckta källor

Offentligt tryck

Motion 2020/21:3620 Köp och försäljning av häst och levande djur i konsumentköplagen <https://data.riksdagen.se/fil/0943BFED-2510-48D5-9110-E0A4C56AEA79>

Proposition 1989/90:89 om ny konsumentköplag

Prop 2021 22/85 s. 219 en ny konsumentköplag

SOU 1984:25 ny konsumentköplag

Praxis

Svea hovrätt, dom 2016-12-16, mål nr T 393–16

Litteratur

Deckeman, Lars, Hästen, samhället och lagen, 1994, LD hästlitteratur.

Nääv, Maria & Zamboni, Mauro, 2018, Juridisk metodlära, upplaga 2:2, Studentlitteratur Lund.

Övrigt material

Jordbruksverket, Slutrapport, *Hästar och konsumentköplagen* (2010), Slutrapport, Ett projektarbete under 2010 i samverkan mellan ASVH, Svenska Ridsportförbundet och Sveriges Veterinärförbund med stöd från Jordbruksverkets satsning på livskraftigt hästföretagande

Jeffcott L.B. Disorders of the thoracolumbar spine of the horse – a survey of 443 cases. *Equine vet. J.* (1980), 12 (4)

Elektroniska källor

Agria, 2021, *Sensskador hos hästar* <https://www.agria.se/hast/artiklar/sjukdomar-och-skador/sensskador-hos-hastar/> hämtad 2023-04-15

Agria, 2011, *Infektion eller inflammation i hästens leder* <https://www.agria.se/hast/artiklar/sjukdomar-och-skador/veterinarerna-infektion-eller-inflammation-i-hastens-leder/> hämtad 2023-04-15

Hippson, *Det innebär den nya konsumentköplagen vid försäljning av hästar*, 2022 <https://www.hippson.se/artikelarkivet/hippssonews/det-innebar-den-nya-konsumentkoplagen-vid.htm> hämtad 2023-04-19

Hästnäringens Nationella Stiftelse, *Konsumentköplagen och levande djur*, 2020 <https://hastnaringen.se/fakta/konsumentkoplagen/> hämtad 2020-04-25

Nordin, *Köpebesiktning- viktigast för säljaren*, 2012 <https://www.hippson.se/artikelarkivet/veterinar/kopebesiktning-viktigast-for-saljaren.htm?qStr=bla> hämtad 2023-04-10

Nordin, *Veterinär gör riskbedömningen – du avgör köp*, 2017 <https://www.hippson.se/artikelarkivet/veterinar/veterinar-gor-riskbedomning-du-avgor-kop.htm> hämtad 2023-05-05

Regeringen, *Prisbasbelopp för 2023 fastställt*, 2022, <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/09/prisbasbelopp-for-2023-faststallt/> hämtad 2023-04-05

Phillips, *Kissing spines in horses: what all horseowners need to know*, Horse and Hound, 2023 <https://www.horseandhound.co.uk/horse-care/vet-advice/kissing-spines-horses-58084> hämtad 2023-04-15

SLU Universitetsdjursjukhuset, *Besiktning av häst inför köp och försäljning*, 2022 <https://www.universitetsdjursjukhuset.se/hastkliniken/radgivning-och-artiklar/besiktning-av-hast/> hämtad 2023-04-19

SVT, *Det finns oseriösa hästköpare*, 2019 <https://www.svt.se/nyheter/konsument/lrf-det-finns-oseriosa-kopare> hämtad 2023-04-21

SWB, *Nya konsumentregler vid försäljning av hästar*, 2022

<https://swb.org/nyheter/nya-konsumentregler-vid-forsaljning-av-hastar/>

hämtad 2023-04-29

